Afşin Büğet Su Sarnıcı

— *yazıcı* · 08 Şubat 2016

AFŞİN BÜĞET SU SARNICI

Afşin'imizde çeşitli uygarlıklara ait tarihi eserler bulunmaktadır. Bu Eserlerden bir tanesi Afşin'in Büğet köyü ile Kaşanlı köyü arasında bulunan Büğet su sarnıcıdır. Afşin'deki Büğet su sarnıcı tarihi bir roma barajıdır. Roma yapısı bir baraj bendi olarak uzun yıllar Afşin ovasının verimli topraklarını sulamıştır. Afşin'de Büğet köyünün üst kısmına sel suları ve dere ayaklarının sularından faydalanıp, arazi sulamak için Romalılar tarafından yapılmıştır. Harabe halinde bulunmaktadır. Tarih ten günümüze kadar gelen tarihi eserlerimiz bakımsızlık nedeniyle ve define avcılarının tahribatı ile yok olmaktadır. Tarihi eserlerimizin bakımı yapılarak koruma altına alınması gerekmektedir. Afşin-Efsus Kazasının Sevin köyü yolu üzeride uzun tarla mevkisinin karşısında Ağların göm sarıca çiftliği mevkiin de ki eski Resul Hacılar köyünde 12 adet su sarnıcı ve ayrıca Afşin kazasının Kale Mahallesinde bulunan Hititlere ait Efsus höyüğünde 6 adet su sarnıcı bulunmaktadır. Günümüzde yol durakları nitelendirilen sarnıçlar Anadolu'da Antik çağlardan bu yana yağmur sularını depolamak amacıyla inşa edilen yapı türleridir. Kalelerde, Yerleşim alanlarında yol boylarında ve tarımsal alanlarda bazen kayalara oyularak, bazen de taşlarla örülerek inşa edilen sarnıçlar hem içme suyu gereksimini karşılamak hem de tarım arazilerini sulamak için kullanılırdı. 16 Yüz yılda özellikle Kanuni Sultan Süleyman Han Rodos seferi sırasında Anadolu'nun bir çok yerinde su sarnıçları inşa ettirmiştir. Bunlardan bir çoğu Muğla ilinde mevcuttur. Afşin Şehrimizde bulunan Büğet köyündeki su sarnıcı sarnıçtan çok büyük tarihi Roma barajının en büyük özelliğini taşımaktadır. Afşin şehrinin bilinen en eski su tesisleri Roma İmparatorluğu dönemine tarihlenmektedir. Romalılar sahip oldukları kentlerde su tesislerine büyük önem veren Romalılar Afşin-Efsus çevresinde geniş bir su şebekesi kurmuşlar , kendilerin den önceki uygarlıklarda olduğu gibi şehre anıtsallık ve hareket kazandıran büyük yüksek Roma barajının yanı sıra evlere,hamamlara, saraylara su getiren yapılar inşa etmişlerdir. Vitruvius roma dönemi mimarlığı yapı tipleri ve inşa tekniklerini anlattığı on kitaptan oluşan De Architecture adlı eserinin VIII kitabında Romalılar su yapılarını (Su kemerleri, kuyular, Sarnıçlar, Su terazileri IX ve X) Kitaplarda da su aletlerini (Su Saati, su basma makinaları, su çarkı, su değirmeni) Roma dönemi tarihi su yollarının tanımını vermektedir. Afşin-Efsus şehri Büğet köyün de bulunan roma barajında sular toplanarak şehre su kanalları ile evler, çeşmelere, hamamlara su dağıtıldığı anlaşılmaktadır. Afşin'in her Mahallesinde Roma Bizans dönemine ait tarihi su kanallarına ve su kemerlerine (pörek adı verilen topraktan pişirilmiş borular halen kazılarda) çıkmaktadır. Su kanalları suyun bir yerden başka bir yere taşınmasını sağlayan açık kapalı kanallar , açık yada kapalı sarnıçlar ve barajlar arasında bağlantıyı kurarak çeşmelere, evlere ve hamamlara su taşımaktaydı. Su kanallarının en sağlamı pişmiş toprak malzemeden yapılan su kanallarıdır. Afşin'in Tanır Köyü, Marabuz-Maragos(Dağlıca) Köyü ,ile Kaşanlı köylerinde Roma ve Bizans

dönemine ait bir çok su kanalı ve su kemeri iler su yollarına rastlanılmaktadır. Roma dönemi su yapı türü sarnıçlar ve barajlardır. Günümüze ulaşabilmiş tarihi en eski Roma'nın ardılı Bizans / Doğu Roma imparatorluğu döneminde Afşin'de bulunan Büget su sarnıcı ve barajı tarihlenmektedir. Afşin şehrinin Büget köyünde bulunan tarihi roma dönemi su barajı suyu birinden diğerine süzdürme yoluyla temizliğinin sağlanması için yapılmış büyük bir tarihi barajdır. Tarihçi Vitrivusa göre roma dönemi sarnıçların suyu dinlendirdiği çökertme havuzları olarak barajların kullanıldığı sonucu çıkmaktadır. Afşin-Efsus şehrinde Romalıların ve Bizanslıların günlük yaşantısında Büyük önemi olan su ve su yapılarına Afşin şehrinin her yerinde bulunmaktadır. Afşin Emirli –Çobanpınarı, Afşin Gözpınarı, Afşin Atlas suyu, Afşin-Emirilyas köyü Mağara özü ve Afşin Alimpınar köyü Kayapınar suları üzerinde roma ve Bizans dönemine ait su yapıları bulunmaktadır. Kuruluşu M.Ö. 800'lere dayanan Roma imparatorluğu M.S. 395'de Batı ve Doğu roma olarak ikiye ayrılmıştır. Bu farklılıklar içerisinde en büyük yapılardan biri su yapılarıdır. Afşin şehri Romalılar ve Bizanslılar döneminde Nüfusu en kalabalık olduğundan ve Afşin Romalılara Başkentlik yaptığından su gereksinimini de artığından Büget sarnıcı olarak bilinen tarihi roma barajını yapılmıştır. Afşin şehri Kapadokya'nın doğu kenarında kayseri –Malatya arasında bulunur. Antik dönemlerde askeri üst olarak önemli bir alandır. Önemli dağ geçitlerinin yolunda Suriye'den Anadolu'ya girişte yol üzerindedir. Afşin'de Romalılara ait Mozaikleri ,Hamamlar ve heykeller , sütun başları ve bir çok roma dönemine ait nice tarihi eserler yüzyıllara meydan okuyan günümüze kadar gelmeyi başaran tarihi Roma dönemi barajlarından bir tanesi olan Büget su sarnıcı türkiyenin sayılı sarnıçlarından biridir. Tarihi yapılar kim tarafından yapılırsa yapılsın bize düşen onları korumaktır. Afşin şehrimizin Tatlar köyünde köyün ilk yerleşiminden bu yana kuyu su sarnıçları hizmet etmeye devam etmektedir. Su ve bent gereksimi çok eski zamanlardan beri insanlar yağışlı mevsimlerdeki suları biriktirerek ,kurak mevsimlerde kullanmak amacıyla bentler ve barajlar yapmışlardır. Afşin şehrinde Romalılardan kalma Büget su sarnıcı Afşin şehrine ve diğer yerlere su taşımak ve verimli arazileri sulamak için Afşin –Efsus Büget köyünde su sarnıcının büyüğü olan baraj yapmışlardır. İnsan oğlu var olduğundan bu yana suyu tutma biriktirme fikrine sahip olmuştur. Suyu biriktirme, suya hakim olma anlamında yapılan barajların tarihi yaklaşık 5000 yıl öncesine dayanmaktadır. İlk baraj Nil nehri kıyısına yapılan 108 metre uzunluğunda bulunmaktadır. Bu baraj dünya harikasıdır. İlk çağda Mezopotamya bölgesinde Dicle nehri sularının tyarla sulaması amacıyla barajlar aracılığıyla suyun kotrol edildiği yazmaktadır. Mezopatomyanın diğer önemli nehri olan Fırat nehrinde Asur Kralı Sinahheriba M.Ö 704-681 su basmalarına karşı baraj yaptırmıştır. Anadolu topraklarında son 4000 yılın hemen , hemen her dönemden kalma su tutma için tarihi barajlar bulunmaktadır.Afşin'inde aralarında bulunduğu bölgeden başlayarak Orta Anadolu da Hititler, Doğu Anadolu 'da Urartular ülkemizin bir çok yerinde su sarnıçları bulunmaktadır. Afşin şehrindeki Büget su sarnıcının duvarları ve yapısı özel Horasan harcı ile yapılmış olmasıdır. Afşin'in Kaşanlı köyü'ün doğu kesiminde saraycık şehrine ait kalıntılart ve su sarnıçları bulunmuştur. Bu sarnıçların kis köprüsü bulunmuştur. Devletler artık Petrol gibi Su içinde masaya oturmaya başlamışlardır. İnsan varlığının vaz geçilmez unsuru olan suyun kıymetini ve değerini bilmek bir İnsanlık görevidir.

ARAŞTIRMACI YAZAR

MUSTAFA KÖŞ
AFŞİN KENT KONSEYİ TARİHİ ARAŞTIRMALAR BÖLÜM BAŞKANI

KAYNAKLAR
SU VE BARAJLAR HAKKINDA MAKALELER